

Mukavia lauseita

19.06.2007 - 08:38

Luin Sharon Creechin Kulje kaksi kuuta, ja ilahduin tarinasta aivan valtavasti. Creechin edellinen romaani Rubiinirotko melkein pä vihasuttu, mutta Kulje kaksi kuuta suorastaan ihastutti. Eniten teoksessa ihastutti sen rönsyilevän kutkuttava kieli. En muista koska viimeksi olen nauranut näin monta kertaa ääneen nuorten kirjallisuutta lukiessani.

Kirjan takakannen teksti kertoo seuraavaa: 13v. Salamanca-tyttö muuttaa isänsä kanssa pois rakkaalta kotitaltaan. Äiti on jättänyt perheen jokin aika sitten, ja isä haluaa pois muistojen keskeltä. Kaupungissa Salamanca tutustuu Phoebeen, jonka perheen huolet sotkeutuvat tytön villissä mielikuvituksessa varsinaiseksi jännitystarinaksi, jossa melkein jokainen on vuorollaan epäiltynä. Erityisen epäilyttävä on Margaret, Salamancan isän hurmannut nainen. Phoebeen perheen tarina auttaa Salamancaa vähitellen ymmärtämään omaakin perhettään – ja sitä, miksi äiti lähti.

Takakannen tekstiä lukiessani ajattelin, että teos tuskin yllättää juonirakenteeltaan, mutta kuinka kävikään: takakannen alamaainostekstit toittavat myös yllätyksellisyyttä, jota ihan oikeasti löytyy tarinasta. En osannut arvata juonen kulkua, vaikka näin jälkikäteen katsottuna se on melko ennalta-arvattava. Mutta siltähän monet asiat jälkikäteen katsottuna tuntuvat.

Tarina alkaa automatkalta. Mummu ja vaari ovat lähteneet Amerikan halki automatkalle, ja Salamanca on otettu mukaan. Matkan tarkoitus on mennä katsomaan äitiä Lewistonin kaupunkiin Idahon osavaltioon. Matkan aikana Sal kertoo mummulle ja vaarille tarinaa siitä, mitä kaikkea Ohion Euclidissa, kaupungissa jonne Sal ja hänen isänsä muuttivat maalta, oikein tapahtui. Matka toimii ikään kuin kehyskertomuksena varsinaiselle tarinalle.

En paneudu tarinaan sen enempään, vaan haluan sen sijaan keskittyä mukaviin ja jopa kutkuttaviin lauseisiin, joita kirjassa oli roppakaupalla. Toimiviksi lauseet teki maan mainiot henkilöhahmot kuten Sal, eli Salamanca, Salin naapuri ja luokkatoveri Phoebe ja mm. tyttöjen äidinkielen opettaja herra Birkway. Kontekstista irroittaminen luonnollisesti latistaa lauseita aika paljon, mutta kokeilenpa siitä huolimattakin. Irroitin katkelmat järjestelmällisesti tarinan alusta tarinan loppuun päin, enkä juurikaan miettinyt sitä, kuinka ne mahdollisesti sopivat yhteen.

Minäkertojana toimii Salamanca.

Matkalla:

"Isä ei kai uskonut, että Mummu ja Vaari käyttäytyisivät ihmisiksi matkalla, ellen minä olisi mukana. Isä sanoi, että mikäli he yrittäisivät mennä omin päin, kaikki säästyisivät turhalta ajanhukalta ja hämmennykseltä, jos hän soittaisi poliisille, ja pyytäisi pidättämään heidät jo ennen kuin he olisivat edes lähteneet pihatieltä. Kuulostaa ehkä hiukan yliampuvalta, että mies hälyttäisi poliisit omien vanhojen, heikkojen vanhempiensa kimppuun, mutta kun isovanhempani nousevat autoon, harmit seuraavat heitä yhtä luonnollisesti kuin varsa seuraa tammaa."

"Kun Mummu ja Vaari ajoivat viime vuonna Philadelphiaan, poliisi pysäytti heidät vastuuttoman ajamisen takia. "Te ajoitte tienpenkalla", poliisi sanoi Vaarille. "Tienpenkallako?" Vaari kysyi. "Luulin sitä ylimääräiseksi kaistaksi. Katsokaa nyt, kuinka tasainen se on. Ei meillä kotona Kentuckyssa ole tällaisia mukavan tasaisia tienpenkkoja. Onpa mahtavan hieno tienpenkka."

Phoebeen äidistä, rouva Winterbottomista:

"Rouva Winterbottom leipoi ja siivosi ja pesi pyykkiä ja kävi ruokaostoksilla. Minulla oli sellainen hassu tunne, että rouva Winterbottom ei oikeastaan pitänyt tästä kaikesta leipomisesta ja siivoamisesta ja pyykinpesusta ja ostoksilla käymisestä. En oikein tiedä, miksi minulla oli sellainen tunne, sillä jos vain kuunteli hänen *sanojaan*, hän kuulosti Kaikkien Aikojen Kotirouvalta."

Matkalla, Michigan-järven rannalla:

"Heippatirallaa! Mummu sanoi pyöritellessään kantapäitään hiekassa. Heippatirallaa!"

Finneyn perheestä. Tytär Mary Lou on Salin ja Phoeben luokalla, lisäksi perheeseen kuuluu vanhempi sisar ja kolme veljeä ja isä ja äiti. Mary Loulla on tapana laukoa Salin mielestä omituisia sanontoja kuten "voihan kaikkivaltias" tai "senkin taliaivo".

"Herra Finney loikoili kypyammeessa täysissä pukeissa, ja luki kirjaa. Mary Loun huoneen ikkunasta näin rouva Finneyn makaavan autotallin katolla. Hänellä oli tyyny päänsä alla. "Mitä hän tuolla tekee?" kysyin Mary Loulta. Mary Lou kurkisti ikkunasta. "Kuningasten kuningas! Hän on päivätorkuilla!"

Matkalta:

"Mummu hoki koko ajan: "Heippatirallaa, heippatirallaa!" Hän oli niin tohkeissaan."

Matkalla. Mummu joutuu sairaalaan ja pääsee sieltä pian pois:

"Mummu pääsi sairaalasta seuraavana aamuna pääasiallisesti siksi, että hän oli niin hankala."

"Vaari auttoi Mummun istumaan ja nosti käärmeen puraiseman jalan matkalaukulle. "Lääkäri sanoi, että sinun pitäisi pitää jalkaa ylhäällä."

"Kyllä minä sen tiedän", Mummu sanoi. "Kuulin mitä hän sanoi. Ei se käärme puraissut minua korviin."

Äidinkielen opettajasta herra Birkwaysta:

"Seuraavana päivänä katselin koulussa Birkwaytä, kun hän loikki ja hyppeli ympäri luokkahuonetta. Jos hän oli murhaaja, hän oli totisesti vilkas sellainen."

"Birkway poukkoili ympäri luokkahuonetta, ikään kuin mahdollisuus opettaa meitä olisi ollut hänen käsityksensä paratiisista".

Phoben perhe. Phoeben äiti katoaa, ja Phoebe teeskentelee sairasta:

"Äitini on kadonnut, ja isäni käskee tutkia sanakirjaa", Phoebe sanoi. Hän etsi "simuloida"-sana ja luki määritelmän: "Tekeytyä sairaaksi velvollisuuden tai työn välttämiseksi." Hän läimäytti kirjan kiinni. "Minä *en* simuloi."

Salamanca:

"Olin levoton, koska kaikki, mitä Phoeben kotona tapahtui sinä aamuna, toi minulle mieleen oman äitini lähdön. Isä ja minä haparoimme viikkokausia ihan sekopäisinä. Mikään ei ollut siellä missä piti. Talo alkoi elää omaa elämäänsä ja hautoa tiski-, pyykki- ja sanomalehtikasoja ja pölyä. Isä

sanoi: "Johan nyt on markkinat!" suunnilleen kolme tuhatta kertaa. Kanat olivat säikkyjä, lehmät olivat vauhkoja ja siat olivat synkkiä ja pahantuulisia."

Matkalla:

Vuode oli valtavan iso vesisänky. "Voihan peijakas", Vaari sanoi. "Katsokaas tätä." Kun hän painoi kätensä vuoteelle, se kurlutti. "Ilmeisesti meidän kaikkien täytyy kellua yhdessä tällä lautalla ensi yö." Mummu heittäytyi vuoteelle ja alkoi kikattaa. "Heippati", hän sanoi käheällä äänellään. Hän kierähti keskelle sänkyä. "Heippati."

Salamanca:

"Sinä iltana ajattelin jatkuvasti Pandoran lipasta. Ihmettelin, miksi joku panisi Toivon kaltaisen hyvän asian lippaaseen sairauksien ja sieppauksien ja murhien kanssa. Oli kuitenkin onni, että se oli siellä. Ellei sitä olisi ollut, surun linnut pesisivät ihmisten hiuksissa koko ajan ydinsodan ja kasvihuoneilmiön ja pommien ja puukotusten ja mielipuolien tähden."

"Minusta tuntuu, että koska emme pysty selittämään maailman kaikkia todella hirveitä asioita, esimerkiksi sotia ja murhia ja aivokasvaimia, emmekä korjaamaan niitä, me katsomme lähempänä olevia pelottavia asioita ja suurennamme niitä, kunnes ne puhkeavat. Niiden sisässä on jotakin, mitä pystymme käsittelemään ja mikä ei olekaan niin kauheaa kuin aluksi näytti."

Lausekiemuroiden loppuun vielä viimeinen, kirjan nimeä selventävä lause:

Älä tuomitse miestä, ennen kuin olet kulkenut kaksi kuuta hänen mokkaesineissaan.